

ÇEK KANUNU ;

Kanun No : 5941

Kabul Tarihi : 14 / 12 / 2009

AMAÇ VE KAPSAM

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, çek defterlerinin içeriklerine, çek düzenlenmesine, kullanımına, çek hamillerinin korunmalarına ve kayıt dışı ekonominin denetim altına alınması önlemlerine katkıda bulunmaya ilişkin esaslar ile çekin karşılıksız çıkması ve belirlenen diğer yükümlülüklerle aykırılık hâllerinde ilgililer hakkında uygulanacak yaptırımları belirlemektir.

(2) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde genel hükümler uygulanır.

AÇIKLAMA

3167 Sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi Ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunda kanunun amacı ve düzenleme kapsamı; çek kullanımı hakkındaki esasları, çek hamillerinin korunmasına dair tedbirleri ve uygulanacak müeyyideleri düzenlemek olarak belirlenmişti. Yeni kanun ise kanunun amaç ve kapsamını genişleterek , çek defterlerinin içeriklerini , çek düzenlenmesine ilişkin esasları da düzenleme altına almış ; koyduğu bazı hükümlerle kayıt dışı ekonominin en önemli aracı çekin denetlenmesini de kanunun esas amaçlarından biri haline getirmiştir.

BANKANIN ARAŞTIRMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ, ÇEK HESAPLARI VE ÇEK DEFTERLERİ

MADDE 2- (1) Bankalar, çek hesabı açılması ile ilgili olarak bu Kanunla kendilerine verilen görev ve yükümlülükleri yerine getirirken, çek hesabı açtırmak isteyen kişinin yasaklı olup olmadığını bu Kanun hükümlerine göre araştırırlar; ayrıca ilgili kişinin ekonomik ve sosyal durumunun belirlenmesinde gerekli basiret ve özeni gösterirler.

(2) Bankalar, çek hesabı açtırmak isteyenlerin yasaklılık durumuna ilişkin adli sicil kayıtlarını, açık kimliklerini saptamak için fotoğraflı nüfus cüzdanı, pasaport veya sürücü belgesi örneklerini, yerleşim yeri belgelerini, vergi kimlik numaralarını, tacir olanların ayrıca ticaret sicili kayıtlarını, esnaf ve sanatkâr olanların ise esnaf ve sanatkâr sicili kayıtlarını almak ve çek hesabının kapatılması hâlinde bunları, hesabın kapatıldığı tarihten itibaren on yıl süreyle saklamakla yükümlüdür. Yerleşim yeri yurt dışında bulunan kişiler, bankaya kendileri ile ilgili olarak Türkiye'de bir adres bildirmek zorundadır. Çekin karşılığının tamamen veya kısmen bulunmaması hâlinde, çek düzenleyenin bankaca bilinen adresleri, talebi hâlinde hamile verilir.

(3) Çek hesabı ilgilinin, vekilin veya yasal temsilcisinin imzası olmadan açılmaz. Çek hesabı açılmasını veya mevcut çek hesabından çek defteri verilmesini isteyen kişi, her defasında tacir veya esnaf ve sanatkâr olup olmadığı ve kendisi hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı bulunmadığı hususunda bankaya yazılı beyanda bulunur. Tüzel kişiler adına verilecek beyannamede ayrıca, tüzel kişinin yönetim organında görev yapan, temsilcisi olan veya imza yetkilisi olan kişilerin çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı bulunmadığı belirtilir.

(4) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı bulunan gerçek kişinin, yönetim organında görev yaptığı, temsilcisi veya imza yetkilisi olduğu tüzel kişiye çek defteri verilmez.

(5) Çek defterleri bankalarca bastırılır.

(6) Çek defterlerinin baskı şeklini belirleyen esaslar, Maliye Bakanlığı, Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliğinin görüşü alınarak, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca Resmî Gazetede

yayımlanacak tebliğle düzenlenir. Tacir olan ve tacir olmayan kişilere verilecek çekler ile hamiline düzenlenecek çekler, açıkça ayırt edilebilecek biçimde bastırılır. Hamiline düzenlenecek çekler için sadece bu çeklere ilişkin işlemlerin işlendiği ayrı çek hesapları açılır. Hamiline düzenlenecek çeklerde, hamiline çek defteri yapraklarının kullanılması gerekir. Çek yapraklarının üzerinde "hamiline" ibaresi matbu olarak yer alır.

(7) Çek defterinin her bir yaprağına;

- a) Çek hesabının numarası,
- b) Çek hesabının bulunduğu banka şubesinin adı,
- c) Çek hesabı sahibi gerçek kişinin adı ve soyadı, tüzel kişinin adı,
- ç) Çek hesabı sahibi gerçek veya tüzel kişinin vergi kimlik numarası, yazılır.

(8) Tüzel kişi adına çek düzenleyen kişinin adı ve soyadı, düzenlenen çek üzerine açıkça yazılır.

(9) Türk Ticaret Kanunundaki unsurları taşıması kaydıyla, düzenlenen çekin bu maddede yer alan koşullara aykırı olması çekin geçerliliğini etkilemez.

(10) Çek hesabı, ancak sahibinin veya yasal temsilcisinin yazılı talebi ya da mevduat veya katılım fonu zamanaşımı süresinin dolması üzerine kapatılabilir. Çek hesabı kapatıldıktan sonra, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibraz edilen çekler karşılıksızdır işleme tabi tutulur.

(11) Esnaf ve sanatkâr odalarına kayıtlı olanlardan, tacir kişilere özgü çek hesabı açtıranlar hakkında bu Kanunun tacirlere ilişkin hükümleri uygulanır.

AÇIKLAMA

Yeni kanununun 2. maddesinin 1. fıkrası , 3167 sayılı kanununun 2. maddesi ile aynı mahiyettedir.

Maddenin 2. fıkrasında bankaların çek hesabı açtırma talebinde isteyecekleri belgeler düzenlenmiştir. Şöyle ki her banka çek hesabı açtırmak isteyen kişiden ;

- Çek hesabı açtırmak isteyenlerin yasaklılık durumuna ilişkin adlî sicil kayıtlarını,
- Açık kimliklerini saptamak için fotoğraflı nüfus cüzdanı, pasaport veya sürücü belgesi örneklerini,
- Yerleşim yeri belgelerini,
- Vergi kimlik numaralarını,
- Tacir olanların ayrıca ticaret sicili kayıtlarını,
- Esnaf ve sanatkâr olanların ise esnaf ve sanatkâr sicili kayıtlarını istemekle yükümlüdür.

Bu belgeleri istemekle yükümlü olan bankalar ayrıca , çek hesabının kapatılması hâlinde , hesabın kapatıldığı tarihten itibaren on yıl süreyle bu belgeleri saklamakla yükümlüdürler.

Maddenin 3. fıkrası ile çek hesabının doğal olarak ilgili yahut ilgili tüzel kişinin yasal temsilcisi tarafından tarafından açılabilceği , istenirse vekalet yoluyla vekil de tayin edilebileceği düzenlenmiştir. 3. fıkrada ayrıca " her defasında yapılacak " bir yazılı bildirimden bahsediliyor. Kanaatimizce bu yazılı bildirim , farklı bankalardan çek istenmesi halinde yahut çek defterindeki çekler bitince yeni çek defteri istenmesi halleri için düzenlenmiş. Bu beyan yükümlülüğüne aykırı olarak bankaya gerçek dışı beyanda bulunan kişinin, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı ise kanununun 7. maddesinin 3. fıkrasının 1. cümlesi ile düzenlenmiş.

Maddenin 4. fıkrası ile " Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı bulunan gerçek kişinin, yönetim organında görev yaptığı, temsilcisi veya imza yetkilisi olduğu tüzel kişiye çek defteri verilmez. " denilerek , kendi ticari itibarını yahut kredisini bitirmiş kişilerin kuracağı / kurduracağı şirketler aracılığı ile çek kullanmak suretiyle piyasayı istismar etmesinin önüne kısmen de olsa bir engel koyulmuştur . Kanaa-

timizce kanunun en faydalı ve hayırlı hükümlerinden birisi de bu hükümdür. Bu hüküm ayrıca bir araştırma yükümlülüğünü de beraberinde getirmektedir ki , bankalar şirket müdür , temsilci yahut yönetim kurulu üyelerini de araştırmak zorunda olacaklar. Bu husus 3. fıkranın 2 .cümlesi ile de koruma altına alınmış bulunmaktadır.

Maddenin 5. ve 6. fıkraları genel olarak çek defter ve yapraklarının basılışıyla ilgili teknik hükümlerden oluşmaktadır. 6. Fıkranın son 3 cümlesi ise “Hamiline düzenlenecek çekler için sadece bu çeklere ilişkin işlemlerin işlendiği ayrı çek hesapları açılır. Hamiline düzenlenecek çeklerde, hamiline çek defteri yapraklarının kullanılması gerekir. Çek yapraklarının üzerinde “hamiline” ibaresi matbu olarak yer alır.” Şeklinde olup , yeni uygulama açısından önemli hükümlerdir. Zira bu kanun ile hamile yazılı çekin yalnızca hamiline yazılı çek hesaplarından ve bu hesaplardan alınacak hamiline yazılı çek karnelerindeki çeklerle düzenlenebileceği , “ hamiline “ ibaresinin mutlaka matbu olacağı hüküm altına alınmış. Bu hükme paralel olarak Kanunun 7. maddesinin 9. fıkrasında “ Hamiline çek defteri yaprağını kullanmadan hamiline çek düzenleyen kişi, bu aykırılığı içeren her bir çekle ilgili olarak, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. “ hükmü getirilerek çek hukuku açısından uygulamasının ilk zamanlarda çok olacağına inandığımız bir suç da ihdas edilmiştir. Aynı şekilde 4. maddenin 3. fıkrası ile de bu maddenin uygulaması bakımından bankalara bir yükümlülük yüklenmiş , şöyle ki ; “ Bankalar, hamiline çek defteri yaprağını kullanmadan hamiline çek düzenlendiğini tespit etmeleri hâlinde, mevcut delilleriyle birlikte durumu, tespit tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde Cumhuriyet başsavcılığına ve Gelir İdaresi Başkanlığına bildirmekle yükümlüdür. “

Maddenin 7. ve 8. fıkrasında çekte yer alacak bilgiler düzenlenmiş , ancak aynı maddenin 9. fıkrası ile çekte yer alması düzenlenen bu bilgilerde eksiklik olmasının çeki geçersiz kılmayacağı , çekin geçerliliğinin yahut asgari zorunlu şartlarının Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi olduğu açıkça belirtilmiş. Ancak bu hükmün de vergi kimlik numarası bakımından 2. maddenin 2. fıkrasındaki isteme ve saklama yükümlülüğü ile çeliştiği söylenebilir. 7. ve 8. fıkralara göre çekte yer alması gereken bilgiler ise şunlar :

- Çek hesabının numarası,
- Çek hesabının bulunduğu banka şubesinin adı,
- Çek hesabı sahibi gerçek kişinin adı ve soyadı, tüzel kişinin adı,
- Çek hesabı sahibi gerçek veya tüzel kişinin vergi kimlik numarası,
- Tüzel kişi adına çek düzenleyen kişinin adı ve soyadı

Maddenin 10. fıkrasının 1. cümlesi ile çek hesabının ancak “ hesap sahibinin “ yahut “ yasal temsilcisinin “ talebi ile kapatılabileceği ; mevduat ve katılım fonu zamanaşımı süresinin dolmasının da resen hesap kapatma nedenlerinden olduğu hüküm altına alınmış. Maddenin 3. fıkrasında “ vekilin “ de çek hesabı açmaya yetkili olabileceği düzenlenmişken , bu fıkrada hesabı kapatmak için zikredilmemesi için , zuhulen oluşan bir eksiklik kanımızca. (Mevduatta Zamanaşımı mevzuu hakkında ayrıntılı bilgi için 1-) MEVDUATTA ZAMANAŞIMI KONUSUNDAKİ MEVZUATIN VE YARGITAY KARARLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ , Prof. Dr. Ahmet Battal , http://w3.gazi.edu.tr/~battal/images/makale/makale38/mevduatta_zaman_yargitay.pdf

2-) Mevzuat, Yargıtay Kararları ve Doktrin Işığında Mevduatta Zamanaşımının Değerlendirilmesi Mevduatın İade Edilmemesinin Hukuki Sonuçları , T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Hukuk Başmüşaviri Yurdagül RÜZGAR , http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/mevzuat_yargitay_kararlari_ve_doktrin_isiginda.pdf)

1. Fıkranın 2. cümlesi hükmü ise yeni ve uygulama açısından önemli bir hüküm . Şöyle ki ; Çek hesabı kapatıldıktan sonra, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibraz edilen çekler karşılıksızdır işlemine tabi tutulacaktır. Bu işlem için ayrıca kapalı yahut pasif pozisyonundaki hesaba bakılması gerekmeyecektir.

Önerge ile son anda eklenen 11. fıkra hükmü ise esnaf ve sanatkarlara , tacirlere özgü çek hesabı açma ve tacir çeki kullanma imkanı getirmektedir. Ancak , kanundaki yeni çek tasnif sistemi nazara alındığında , bu

hükümün kanunun amacına yahut haklı olarak yapılan esnaf – tacir ayırımına aykırı olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

İBRAZ, ÖDEME, ÇEKİN KARŞILIKSIZ OLDUĞUNUN TESPİTİ VE GECİKME CEZASI

MADDE 3- (1) Karşılığı bulunan çek, hesabın bulunduğu muhatap bankanın herhangi bir şubesine ibraz edildiğinde hamilin varsa vergi kimlik numarası saptandıktan sonra ödenir. Ancak çek, hesabın bulunduğu şubeden başka bir şubeye ibraz edildiğinde, o şubece karşılığı sorulmak suretiyle ödenir.

(2) “Karşılıksızdır” işlemi, muhatap bankanın hamile kanunen ödemekle yükümlü olduğu miktarın dışında, çek bedelinin karşılanamayan kısmıyla sınırlı olarak yapılır.

(3) Muhatap banka, ibraz eden düzenleyici dışındaki hamile, süresinde ibraz edilen her çek yaprağı için;

a) Karşılığının hiç bulunmaması hâlinde,

1) Çek bedeli altıyüz Türk Lirası veya üzerinde ise, altıyüz Türk Lirası,

2) Çek bedeli altıyüz Türk Lirasının altında ise çek bedelini,

b) Karşılığının kısmen bulunması hâlinde,

1) Çek bedeli altıyüz Türk Lirası veya altında ise, çek bedelini aşmamak koşuluyla, kısmî karşılığı altıyüz Türk Lirasına tamamlayacak bir miktarı,

2) Çek bedeli altıyüz Türk Lirasının üzerinde ise, çek bedelini aşmamak koşuluyla, kısmî karşılığa ilave olarak altıyüz Türk Lirasını, ödemekle yükümlüdür. Bu husus, hesap sahibi ile muhatap banka arasında çek defterinin teslimi sırasında yapılmış olan dönülemeyecek bir gayri nakdî kredi sözleşmesi hükmündedir. Bu fıkradaki miktar, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan fiyat endekslerindeki yıllık değişimler göz önünde tutularak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından her yıl Ocak ayında belirlenir ve Resmî Gazetede yayımlanır.

(4) Hamilin talepte bulunması hâlinde, karşılıksızdır işlemi; çekin arka yüzüne tahsil için bankaya ibraz edildiği tarih, hesap durumu, bankanın yükümlülüğü çerçevesinde ödediği miktar ve ibraz eden gerçek kişinin adı ve soyadı yazılmak, bu kişinin tüzel kişi adına bedeli tahsil etmesi hâlinde bu husus belirtilmek ve bu kişi ile birlikte banka yetkilisi tarafından imzalanmak suretiyle yapılır. Banka tarafından ödenen miktar düşüldükten sonra karşılıksız kalan tutar açıkça belirtilir. Hamilin imzalamaktan kaçınması hâlinde, karşılıksızdır işlemi yapılmaz.

(5) Muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutar dahil, kısmî ödemenin hamil tarafından kabul edilmemesi hâlinde, ikinci fıkra hükmüne göre karşılıksızdır işlemi yapılır; ibraz tarihi ile ödememe nedeni çekin üzerine yazılır ve çek, üzerine imzası alınarak hamiline geri verilir; ön ve arka yüzünün fotokopisi banka tarafından saklanır. Çek hesabında hiç karşılığın bulunmaması ve hamilin sadece muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutarın ödenmesini talep etmesi hâlinde de bu fıkra hükmüne göre işlem yapılır.

(6) Muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutar dahil kısmî ödeme hâlinde, çekin ön ve arka yüzünün onaylı fotokopisi ücretsiz olarak hamile verilir. Çek hamili, bu fotokopiyle müraaat borçlularına veya kambiyo senetleri hakkındaki takip usullerine başvurabileceği gibi, Cumhuriyet başsavcılığına şikâyette bulunurken dilekçesine bu fotokopiyi ekleyebilir ve bunu icra daireleri ile mahkemelerde ispat aracı olarak kullanabilir. Mahkeme veya icra dairesinin istemi hâlinde çekin aslı bu mercilere gönderilir.

(7) Banka;

a) Çekin karşılığının hesapta bulunmasına rağmen hamiline ödenmesinin geciktirilmesi,

b) Kanunen ödemekle yükümlü olduğu miktarın hamile ödenmesinin geciktirilmesi,

hâllerinde, çek hamiline, her geçen gün için binde üç gecikme cezası öder. Bu hâllerde 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun hükümleri uygulanmaz.

(8) Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihinden önce ibraz edilen çekin karşılığının Türk Ticaret Kanununun 707 nci maddesi uyarınca kısmen veya tamamen ödenmemiş olması hâlinde, bu çekle ilgili olarak hukukî takip yapılamaz. İleri düzenleme tarihli çekle ilgili olarak hukukî takip yapılabilmesi için, çekin üzerindeki düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde bankaya ibraz edilmesi ve karşılıksızdır işlemine tabi tutulması şarttır.

AÇIKLAMA

Kanunun 3. maddesi ile çekin ibrazı , ödenmesi ve karşılıksız çıkması durumları düzenlenmiş.

Maddenin 1. fıkrası ile çekin muhatap bankanın (çeki bastırıp müşteriye veren bankanın) herhangi bir şubesine ibrazı halinde “ varsa kimlik numarası saptandıktan sonra “ hesapta para varsa ödeneceği düzenlenmiş. Hüküm bakımından esaslı bir değişiklik olmasa da “ ve varsa kimlik numarası saptandıktan sonra “ ibaresinin hatalı bir ifade olduğu söylenebilir. Zira kanunun 2. maddesinin 2. fıkrası ile “ banka tarafından müşteriden vergi kimlik numarasının istenmesi ve saklanması “ zorunlu hale getiriliyorken , bu madde ile vergi kimlik numarasının olmaması önemsenmemektedir. Kanunun 2. maddesinin 9. fıkrası hükmüyle işbu hüküm beraber değerlendirildiğinde bir zamanlar tartışma konusu olan “ vergi kimlik numarasının “ çekler için zorunlu bir unsur olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Maddenin 1. fıkrasının 2. cümlesi hükmü ise “çekin , hesabın bulunduğu şubeden başka bir şubeye (bu ifadeyi çeki bastırıp müşteriye veren bankadan farklı bir banka şubesine diye anlamak gerekir.) ibraz edildiğinde, o şubece karşılığı sorulmak suretiyle ödenir. “ diyerek eski kanunun hükmünü yinelemiştir.

Maddenin 2. ve 3. fıkralarında çekin karşılıksız çıkması halinde , muhatap bankanın sorumluluk miktarının hesaptaki miktarı 600 TL ‘ye tamamlamakla sınırlı olduğu özet sonucuna ulaşılmaktadır. Çek miktarı 600 TL den az olduğu halde ise banka hesaptaki miktarı çek bedeline tamamlamakla yükümlü olacaktır. Bu yükümlülük eski kanunda olduğu gibi , hesap sahibi ile muhatap banka arasında çek defterinin teslimi sırasında yapılmış olan dönülemeyecek bir gayri nakdî kredi sözleşmesi hükmündedir. Bu maddedeki miktar, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan fiyat endekslerindeki yıllık değişimler göz önünde tutularak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından her yıl Ocak ayında belirlenip Resmî Gazetede yayımlanacaktır. Şunu da belirtmekte fayda var ki , çek müşterisi ile banka anlaşarak sorumluluk miktarını artırabilir ancak azaltamaz , bu halde bu artırılmış sorumluluk miktarı da çek üzerinde gösterilebilir.

Maddenin 4. , 5. ve 6. fıkralarında karşılıksız işleminin nasıl yapılacağı hususu düzenlenmiş. Bu düzenlemeyi şöyle sistematize edebiliriz :

Kişi , hamili bulunduğu çeki muhatap bankanın herhangi bir şubesine götürdüğünde , banka görevlisi karşılığın bulunması halinde çek bedelini ödeyecek ve çek aslını muhafaza edecektir. Ancak , çekin kısmen yahut tamamen karşılığı yoksa karşılıksızdır işlemi yapacaktır.

a-) ÇEK HESABINDAKİ BAKİYEDEN KISMİ ÖDEME HALİNDE YAPILACAK KARŞILIKSIZDIR İŞLEMİNİN USULÜ

5491 s.k. md 3 / f.4 ve f.6 gereği banka görevlisi , hesapta kısmi karşılık bulunması halinde ,hamile yahut ibraz edene karşılıksız işlemi yapılmasını isteyip istemediğini soracaktır. Hamil yahut ibraz eden , karşılıksız işlemi

yapılmasını talep ederse ,banka görevlisi ; çekin arka yüzüne çekin tahsil için bankaya ibraz edildiği tarihi, hesap durumunu, bankanın yükümlülüğü çerçevesinde ödediği miktarı ve ibraz eden gerçek kişinin adı ve soyadını yazacak, ibraz eden gerçek kişi tüzel kişi adına bedeli tahsil etmek istiyorsa bu hususu belirtecek ve bu şerh hamil yahut ibraz eden gerçek kişi ile birlikte banka yetkilisi tarafından imzalanarak karşılıksızdır işlemi yapılmış olacaktır.

Banka tarafından hesapta kısmen karşılık bulunması nedeniyle yahut bankanın sorumlu olduğu miktar nedeniyle bir para ödenirse , ödenen miktar düşüldükten sonra karşılıksız kalan tutar çek arkasındaki şerhte açıkça belirtilir.

Hamilin karşılıksızdır işlemi gösteren bu şerhi imzalamaktan kaçınması hâlinde, karşılıksızdır işlemi yapılmaz. Şerh imzalanmaksızın bırakılır ve hüküm doğurmaz.

Muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutar dahil kısmî ödeme hâlinde, çekin ön ve arka yüzünün onaylı fotokopisi ücretsiz olarak hamile verilir. Çek hamili, bu fotokopiyle müraaat borçlularına veya kambiyo senetleri hakkındaki takip usullerine başvurabileceği gibi, Cumhuriyet başsavcılığına şikâyetle bulunurken dilekçesine bu fotokopiyi ekleyebilir ve bunu icra daireleri ile mahkemelerde ispat aracı olarak kullanabilir. Mahkeme veya icra dairesinin istemi hâlinde çekin aslı bu mercilere gönderilir.

b-) İBRAZ EDENİN KISMİ ÖDEMİYİ KABUL ETMEMESİ VEYA SADECE BANKANIN SORUMLULUK MİKTARINI KABUL ETMESİ HALİNDE YAPILACAK KARŞILIKSIZDIR İŞLEMİNİN USULÜ

5491 s.k. md 3 / f.5

(Muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutar dahil,) Kısmî ödemenin hamil tarafından kabul edilmemesi hâlinde, KISMİ ÖDEME HALİNDE UYGULACAK USULLE karşılıksızdır işlemi yapılır; ancak bu işleme ek olarak çekin ibraz tarihi ile kısmi karşılığın yahut banka sorumluluk miktarının ödenmeme nedeni çekin üzerine yazılır ve çek üzerine ibraz edenin imzası alınarak hamiline geri verilir; ön ve arka yüzünün fotokopisi banka tarafından saklanır.

Çek hesabında hiç karşılığın bulunmaması halinde hamil , bankanın ödemekle yükümlü olduğu tutarın ödenmesini talep etmesi hâlinde de bu şekilde karşılıksız işlemi yapılacaktır

Bu ihtimalde eski kanunun uygulamasından ayrılan bir hususu belirtmekte fayda var. Şöyle ki , banka ;

- Kısmi ödeme istenmiyorsa , VEYA
- Banka sorumluluk miktarı istenmiyorsa , VEYA
- Hem hesaptaki kısmi bakiye hem de bankanın sorumluluk miktarı istenmiyorsa , VEYA
- Hesap bakiyesi “ 0 – sıfır “ iken bankanın ödemekle yükümlü olduğu miktar isteniyorsa ,

ÇEK ASLINI ALMAYACAK , KARŞILIKSIZDIR İŞLEMİNE MÜTEAKİP ÇEK ASLINI HAMİLE İADE EDECEKTİR.

Ancak hesapta küçük de olsa bir bakiye varken , bu bakiye ile beraber banka sorumluluk miktarı da ibraz eden tarafından talep edilirse çek aslını banka alacak , çekin onaylı fotokopisini ibraz edene iade edecektir. Çek aslının iade edilmemesi için etken unsurun hesaptan kısmen de olsa ödeme yapılması olduğunu ayrıca söylemekte fayda var.

Kanunun yasalaşmasından sonra ancak ibraz anında talep halinde bankalardan sorumluluk miktarı isten-

ebilecek . Madde metninden bu hüküm çıkarılamasa da , madde gerekçesinde açıkça bu durumun ifade edildiğini söylemekte fayda var.Esasen kanun metnine bakıldığında bankaların ibraz anında bu bedeli ödemekle bizatihi yükümlü olduğu , talebe ihtiyaç olmadığı anlaşılrsa da madde gerekçeleri ve birkaç maddenin flu hükümleri sanki talep edilmesi gerekiyormuş imajı doğuruyor. Kanımızca doğrudan banka ibraz halinde asagrı tutarı öder ve çek aslını hamile iade eder şeklinde kısa ve net bir hüküm konulabilirdi.

Maddenin 8. fıkrası ise çok önemli bir hüküm. Bu hükümle düzenlenme tarihinden önce bankaya ibraz edilip karşılıksız çıkan çeklerin hukuki takibe (savcılık şikayeti , icra takibi vs.) konu edilemeyeceği düzenlenmiş. İleri tarihli çeklerden ancak kanuni düzenlenme tarihine göre kanuni ibraz süresi içinde ibraz edilenlerin hukuki takibe konu edilebileceği hüküm altına alınmış. Ancak burada askıda kalan bir hüküm olduğunu söylemekte fayda var. Zira düzenlenme tarihinden önce bankaya ibraz edilip karşılıksız çıkan çekler , hukuki takibe konu edilemeyecekse ne olacak ? Kanunun lafzından anlaşılan çekle takip yapılamasa da esas borç ilişkisine gidilecek .Bunun haricinde bu şekilde işlem görmüş çeklerin bir değeri olmayacak. (İspat değerini saklı tutuyoruz.) . İkinci bir yol ise 2. kez kanuni ibraz süresi içinde bankaya ibraz olacaktır ki bu ihtimali bankaların kabul etmeyeceği ve uygulamayı zorlaştıracığı ise herkesin malumudur.

BANKALARIN BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

MADDE 4- (1) Hamiline çek hesabı sahiplerinin açık kimlikleri, adresleri, vergi kimlik numaraları, bu hesaplardan ödeme yapılan kişilere ait bu bilgiler ile bu kişilere yapılan ödemelerin tutarları ve üzerinde vergi kimlik numarası bulunmayan çeklere ilişkin bilgiler, ilgili bankalar tarafından, dönemler itibarıyla, Gelir İdaresi Başkanlığına elektronik ortamda bildirilir. Bildirim dönemleri ve süreleri Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliğinin görüşleri alınarak Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenir.

(2) Tacir tüzel kişi veya onun faaliyetleri ile ilişkilendirilmek kaydıyla, tüzel kişinin gerçek kişi ortakları, ortakların ilgili bulunduğu veya tüzel kişinin veya ortaklarının etkisi altında bulundurduğu gerçek kişiler ile tüzel kişinin yönetim organında görev alan veya temsilcisi sıfatını taşıyan gerçek kişiler adına açılmış olan çek hesapları, tacir tüzel kişiye ait kabul edilir. Söz konusu ilişkinin varlığına yönelik emarelerin bulunması hâlinde, hesabın bulunduğu banka şubesi durumu Gelir İdaresi Başkanlığına bildirir.

(3) Bankalar, hamiline çek defteri yaprağını kullanmadan hamiline çek düzenlendiğini tespit etmeleri hâlinde, mevcut delilleriyle birlikte durumu, tespit tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde Cumhuriyet başsavcılığına ve Gelir İdaresi Başkanlığına bildirmekle yükümlüdür.

AÇIKLAMA

Kanunun 4. maddesini ise kanunun en ilginç maddesidir.

Maddenin 1. fıkrasında hamiline çek hesapları hakkındaki bildirim yükümlülüğü düzenlenmektedir. Bankalara ilişkin bir yükümlülük olduğundan açıklama yapılmamıştır.

Maddenin 2. fıkrası ise , “Tacir tüzel kişi veya onun faaliyetleri ile ilişkilendirilmek kaydıyla, tüzel kişinin gerçek kişi ortakları, ortakların ilgili bulunduğu veya tüzel kişinin veya ortaklarının etkisi altında bulundurduğu gerçek kişiler ile tüzel kişinin yönetim organında görev alan veya temsilcisi sıfatını taşıyan gerçek kişiler adına açılmış olan çek hesapları, tacir tüzel kişiye ait kabul edilir. Söz konusu ilişkinin varlığına yönelik emarelerin bulunması hâlinde, hesabın bulunduğu banka şubesi durumu Gelir İdaresi Başkanlığına bildirir.” Hükmünü içermektedir. Her ne kadar fıkra metninden bu hükmün amacının kayıt dışı gelir ve giderleri kayıt altına alma ve hesap sormaya zemin hazırlama olduğu tahmin edilse de , fıkra gerekçesinden anlaşıldığı kadarıyla hükmün bir diğer amacı da tüzel kişi borçlarının yahut ödemelerinin ortak , yönetici yahut muvazaalı ortak / yönetici /iştirakler vasıtasıyla ödenmesini engellemektir. Birçok şirketi olup , zarar eden şirketinin borçlarının kar eden şirketinden ödeyip ticari faaliyetini devam ettirmeye çalışan işletmelere vurulmaya çalışılan bu darbeyi anlamak ise imkansızdır. Diğer yandan 1. cümledeki “ tacir tüzel kişiye ait kabul edilir “ hükmü acaba nasıl uygulanacaktır ? Bu tespitin hukuki sonuçlarına dair bir düzenleme kanunda

yoktur. Acaba ticari yardımlaşma içinde gerektiğinde hatır çeki veren bir kişinin borcundan , hatır çeki ile yahut başka birinin çeki ile ödeme yapan firmalar mı sorumlu olacaktır ? Bu hükmün , vergi hukukundaki “ peçeleme “ kavramına yaklaştığını , uygulamasının Borçlar Hukukundaki sorumluluk ilkelerine aykırılık teşkil edeceğini ise zaman gösterecektir.

Maddenin 3. fıkrası ise hamile yazılı çekin yalnızca hamile yazılı çek hesabından ve hamile yazılı çek defterinden keşide edilebileceğini , aksi halin Cumhuriyet Savcılığına (cezai sorumluluk) ile Gelir İdaresi Başkanlığına bildirim gerektireceğini düzenlemektedir.

CEZA SORUMLULUĞU, ÇEK DÜZENLEME VE ÇEK HESABI AÇMA YASAĞI

MADDE 5- (1) Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında, hamilin şikâyeti üzerine, her bir çekle ilgili olarak, binbeşyüz güne kadar adli para cezasına hükmolunur. Ancak, hükmedilecek adli para cezası, çek bedelinin karşılıksız kalan miktarından az olamaz. Mahkeme ayrıca, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına; bu yasağın bulunması hâlinde, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının devamına hükmeder. Bu davalar, çekin tahsil için bankaya ibraz edildiği veya çek hesabının açıldığı banka şubesinin bulunduğu yer ya da hesap sahibinin yahut şikâyetçinin yerleşim yeri mahkemesinde görülür.

(2) Birinci fıkra hükmüne göre çek karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmakla yükümlü olan kişi, çek hesabı sahibidir. Çek hesabı sahibinin tüzel kişi olması hâlinde, bu tüzel kişinin malî işlerini yürütmekle görevlendirilen yönetim organının üyesi, böyle bir belirleme yapılmamışsa yönetim organını oluşturan gerçek kişi veya kişiler, çek karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmakla yükümlüdür.

(3) Çek hesabı sahibi gerçek kişi, kendisi adına çek düzenlemek üzere bir başkasını temsilci veya vekil olarak tayin edemez. Gerçek kişinin temsilcisi veya vekili olarak çek düzenlenmesi halinde, bu çekten dolayı hukuki ve cezaî sorumluluk çek hesabı sahibine aittir.

(4) Karşılıksız çek düzenleyen, adına karşılıksız çek düzenlenen ve ileri düzenleme tarihli çek üzerinde yazılı tarihe göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmayan gerçek ve tüzel kişi hakkında, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının talebi üzerine, sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde resen mahkeme tarafından, karşılıksız çıkan her bir çekle ilgili olarak, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilir.

(5) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı ile ilgili olarak, herhangi bir adres değişikliği bildiriminde bulunulmadığı sürece ilgilinin çek hesabı açtırırken bildirdiği adrese 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun 35 inci maddesine göre derhal tebligat çıkarılır. Adresin bankaya yanlış bildirilmesi veya filen terkedilmiş olması hâlinde de, tebligat yapılmış sayılır.

(6) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi, elindeki bütün çek yapraklarını ait olduğu bankalara iade etmekle yükümlüdür. Bu kişi adına yeni bir çek hesabı açamaz.

(7) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi, kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren on gün içinde, düzenlemiş bulunduğu ve henüz karşılığı tahsil edilmemiş olan çekleri, düzenleme tarihlerini, miktarlarını ve varsa lehtarlarını da göstermek suretiyle, muhatap bankaya liste hâlinde vermekle yükümlüdür.

(8) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına ilişkin bilgiler, güvenli elektronik imza ile imzalandıktan sonra, Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına elektronik ortamda bildirilir. Bu bildirimler ile bankalara yapılacak duyurulara ilişkin esas ve usuller, Adalet Bakanlığının uygun görüşü alınarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından belirlenir.

(9) Karşılıksız kalan bir çekle ilgili olarak yapılan soruşturma veya kovuşturma neticesinde;

a) Cumhuriyet savcısı tarafından kovuşturmayaya yer olmadığına,

b) Mahkeme tarafından, beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın düşmesi veya davanın reddine, karar verilmesi hâlinde, aynı kararda, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasına da karar verilir. Bu karar, kesinleşmesi hâlinde, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına sekizinci fıkradaki usullere göre bildirilir ve ilân olunur.

(10) Koruma tedbiri olarak verilen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına yapılan itirazın kabulü hâlinde, bu kararlar ilgili olarak da sekizinci fıkradaki bildirim ve yayımlanma usulü izlenir.

(11) Birinci fıkra tanımlanan suç nedeniyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, ön ödemeye ve 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 297 nci maddesinin üçüncü fıkrasındaki tebliğnamenin tebliğine ilişkin hükümler uygulanmaz.

AÇIKLAMALAR

Kanunun 5. maddesi karşılıksız çek keşide etme suçunu ve neticesinde verilebilecek cezaları düzenlemektedir. Bu bakımdan uygulaması en çok olacak madde bu madde olacaktır.

Maddenin 1. fıkrasında karşılıksız çek keşide etme suçu düzenlenmiştir. Bu hükme göre suçun unsurları , çek keşide etmek , keşide tarihine göre ibraz süresi içinde ilgili çek hesabında yeterli bakiye bulundurmayarak çek hakkında karşılıksızdır işlemi yapılmasına neden olmaktadır.

Karşılıksız çek keşidesi suçunda , kanuna göre hamilin şikayeti şarttır. Yani suç takibi şikayete bağlı suçlardandır. Karşılıksız çek keşidesi suçlarında özel bir şikayet süresi öngörülmediğinden , şikayet süresi ibraz tarihinden itibaren 6 ay olacaktır. Burada hamil , çeki düzenleyen hesap sahibi haricinde olup çekte cirosu bulunan ve çeki elinde bulunan herkes olarak anlaşılmalıdır. 3167 sayılı kanundan farklı olarak yeni kanunda , sorumluluk miktarını ödeyen bankanın şikayet hakkı yeni kanuna alınmamıştır. Böylece , verilecek yeni çek karnelerinden kesilecek ve karşılıksız çıkacak çekler için bankalarca ödenecek sorumluluk miktarları sadece hukuki (Borçlar Hukuku anlamında) anlamda takip edilebilecektir. Bu değişiklikle bankalara kambur olan bir uygulama daha ortadan kaldırılmış olmaktadır.

Karşılıksız çek keşide etme suçunun cezası ise eski kanundaki “ çek bedeli kadar idari para cezası “ hükmü aksine “ çekin karşılıksız kalan kısmından az olmamak üzere 1500 kadar adli para cezasıdır. Mahkeme ayrıca , çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına; bu yasağın zaten bulunması hâlinde, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının devamına hükmedecektir.

(Adli para cezası nedir ?

Adli para cezası ; belirlenen tam gün sayısının , bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesini gerektiren para cezasıdır. Adli para cezasının ödenmiş olması , çek bedelini ödemiş olmak demek değildir. Adli para cezasını ödeyen kişi de icra / iflas takibi yoluyla hukuken takip edilebilir.

Adli para cezasında bir gün için en az 20 en çok 100 TL tutarında bir karşılık belirlenebilir. Bu tutar kişinin ekonomik ve sosyal durumu nazarı dikkate alınarak belirlenir.

ÖRN : 10000 TL tutarında karşılıksız çek olduğunu düşünelim . İyiniyetli bir kişi için günlüğü 100 TL den adli para cezası düşünülürse , $10000 / 100 = 100$ Gün adli para cezası ve ödenmediği halde 100 gün hapis cezası sözkonusu olacaktır.

Kötüniyetli , dolandırmak yahut alacaklılarına zarar vermek kastıyla hareket eden bir kişi için günlük bedel alt sınırdan yani 20 TL olarak tespit edilmelidir. Aynı örnekte kötüniyetli bir kişi 10000 TL tutarında

karşılıksız çek düzenlerse , 10000/20 = 500 Gün adli parası ve ödenmediği takdirde 500 gün hapis cezası uygulanmalıdır.

İkinci bir soru ise karşılıksız çek keşidesi suçları nedeniyle verilen adli para cezalarında TCK md 52 / 4 ve CGTİHK md 106 / 6 'da öngörülen MEHİL ve TAKSİT hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağıdır. Ka-naatimizce , yeni çek kanunda bu maddelerin uygulanmasını engel hüküm yoktur . Adli para cezasına geçişle beraber bu maddeler de mahkeme ilamlarında ve dilekçelerde yer almaya başlayacaktır.)

Soruşturma ve koğuşturma için yetki meselesi ise uygulama ve eski kanunla paralel düzenlenmiştir. Buna göre ;

- çekin tahsil için bankaya ibraz edildiği (İBRAZ YERİ)
 - çek hesabının açıldığı banka şubesinin bulunduğu yer (HESAP YERİ) = Yeni bir hükümdür.
 - hesap sahibinin yerleşim yeri (SANIĞIN YERLEŞİM YERİ)
 - şikâyetçinin yerleşim (ŞİKAYETÇİNİN YERLEŞİM YERİ)
- mahkeme ve savcılıkları bu suç için koğuşturma ve soruşturmada yetkili olacaklardır.

Maddenin 2. fıkrasında , çek hesabında çek karşılığını bulundurma yükümlülüğü çek hesap sahibine yüklenmiştir. Tüzel kişilerde ise bu mesuliyet , mali yönetim organına , bu şekilde bir görevlendirme yoksa genel yönetim organını oluşturan kişilere ait olacaktır. Elbette cezai sorumluluk da , bu yükümlülüğü taşıyanlarındır.

Maddenin 3. fıkrası da kanunun önemli hükümlerindedir. Şöyle ki , gerçek kişiler bakımından temsilci ve vekil vasıtasıyla çek keşidesi yasaklanmıştır. Bu yasağa uyulmaması halinde cezai ve hukuki sorumluluk ise çek sahibine ait olacaktır. Cezai sorumluluğun yanında , hukuki sorumluluğunda hesap sahibine yüklenmesi , özellikle imzaya itiraz hallerine ve icra hukuk mahkemelerindeki yargılamalara etki edecektir.

Maddenin 4. fıkrasında yeni hüküm getirilmiştir. Şöyle ki , soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının talebi üzerine, sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde resen mahkeme tarafından, karşılıksız çıkan her bir çekle ilgili olarak, KORUMA TEDBİRİ olarak, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilecektir. Öyle görünüyor ki artık , karşılıksız çek şikayeti dilekçelerine “ çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı “ ile ilgili talepler de eklemek gerekecektir.

Maddenin 5. fıkrası , adres değişikliği bildirim yapılmadığı sürece , Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı ile ilgili olarak , ilgilinin çek hesabı açtırırken bildirdiği adrese TK 35. maddesine göre derhal tebligat yapılabileceğini , ayrıca bir araştırmaya gerek olmayacağını düzenlemektedir. Adresin bankaya yanlış bildirilmesi veya fiilen terkedilmiş olması hâlinde de, tebligat yapılmış sayılacaktır.

Maddenin 6. fıkrasında , hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi, elindeki bütün çek yapraklarını ait olduğu bankalara iade yükümlülüğü düzenlenmiştir. Bu kişi adına yeni bir çek hesabı açılmayacaktır. Kanunun geneline bakıldığında bu yükümlülüğe aykırı davranılması herhangi bir cezai sonuca bağlanmamış , para cezası dahi öngörülmemiştir. Zannımızca 7. maddenin 6. fıkrasındaki , çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağından sonra çek düzenleme suçu ile bu yükümlülüğün gerekleri sağlanmaya çalışılacaktır. Ancak burada şöyle bir sorun da ortaya çıkacaktır : Kanunen ileri tarihli (vadeli) çek keşidesine imkan veren kanun , yasaklanan kişinin “ elimde çek yoktur , elimdeki çekleri ileri tarihli keşide ettim vb. “ savunmalarını da kabul etmek durumundadır. Bu durumda ise bir ispat sorunu ortaya çıkacaktır. Acaba borçlu bu çekleri , yasak kararından önce mi sonra mı keşide etmiştir , nasıl ispatlanacaktır ? İşte bu tartışmamızın cevabı ise haklı olarak 7. fıkrada düzenlenmiştir.

Madden 7. fıkrası ise 6. fıkrasını desteklemek ve 7. maddenin 6. fıkrasındaki yasak kararından sonra çek keşide suçunu takip edebilmek amacıyla konulmuş bir hükümdür. Fıkra hükmüne göre , hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi, kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren on gün içinde, düzenlemiş bulunduğu ve henüz karşılığı tahsil edilmemiş olan çekleri, düzenleme tarihlerini, miktarlarını ve varsa lehtarlarını da göstermek suretiyle, muhatap bankaya liste hâlinde vermekle

yükümlüdür. Bu listenin verilmemesi halinde ise kanaatimizce sanıklar , ayrıca yasak kararından sonra çek keşide etme suçunu işlemiş olacaktırlar.

Maddenin 8. , 9. ve 10. maddeleri daha çok teknik bildirimleri düzenlemeleri ve eski kanunla aynı düzenlemeleri içermeleri nedeniyle zikredilmemiştir.

Maddenin 11. fıkrasına göre , karşılıksız çek keşidesi suçu nedeniyle KAMU DAVASININ AÇILMASININ ERTELENMESİNE , HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASINA , ÖNÖDEMEYE VE CMK MD 297 / F.3 DEKİ TEBLİĞNAMEYE İLİŞKİN HÜKÜMLER UYGULANMAYACAK.

ETKİN PİŞMANLIK VE YASAK KARARININ KALDIRILMASI

MADDE 6- (1) Karşılıksız kalan çek bedelini, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı Kanuna göre ticarî işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte tamamen ödeyen kişi hakkında;

a) Soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı tarafından kovuşturmaya yer olmadığına,

b) Kovuşturma aşamasında mahkeme tarafından davanın düşmesine,

c) Mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesinden sonra mahkeme tarafından hükmün bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasına,

karar verilir.

(2) Şikâyetten vazgeçme hâlinde de birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Kişi, mahkûm olduğu adli para cezası tamamen infaz edildikten veya bu cezayı ödemediği için hakkında hapis uygulanıp serbest bırakıldıktan itibaren üç yıl ve her hâlde yasağın konulduğu tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra, hükmü veren mahkemeden çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasını isteyebilir; mahkemenin vereceği karara itiraz edebilir. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasına ilişkin karar kesinleştiğinde, yasağın kaldırıldığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına 5 inci maddenin sekizinci fıkrasındaki usullere göre bildirilir ve ilân olunur.

AÇIKLAMA

Maddenin 1. fıkrasında Etkin Pişmanlık hükmü düzenlenmiştir. 3167 sayılı kanundaki DÜZELTME HAKKI müessesesi yeni kanuna alınmamış onun yerine ETKİN PİŞMANLIK kurumu düzenlenmiş. Şöyle ki , karşılıksız çek keşide eden kişi , karşılıksız kalan çek bedelini, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı Kanuna göre ticarî işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte tamamen öderse , hakkındaki şikayet ve dava ortadan kalkacağı gibi , hakkında verilen hüküm de tüm sonuçlarıyla beraber ortadan kalkacaktır. Eski kanunla kıyaslandığında , sanık lehine bir hüküm düzenlendiği , eski kanundaki tazminatların da ortadan kaldırıldığı görülmektedir. Fıkra genel olarak değerlendirildiğinde , 3167 sayılı kanundaki düzeltme hakkının kullanılması hem borcun ödenmesi sağlamakta hem de cezai takibata engel olmaktadır , yeni kanundaki ETKİN PİŞMANLIK kurumu ise sadece cezai takibat açısından bir sonuç doğurabilir , zira Ticaret Kanunu ibra tarihinde ödenmeyen çekin sonradan ödenmiş sayılabilmesi için TTK md 722 'de daha ağır şartlar öngörülmektedir. Bu bakımdan TTK'da da paralel bir değişiklik yapılması şarttır. Madde metnine bakıldığında ÇEK TAZMİNATI namıyla maruf alacak kaleminin de hukuktan çıkarıldığını söyleyebiliriz.

Maddenin 2. fıkrasında ise şikayetten vazgeçme düzenlenmiş olup , şikayetten vazgeçme halinde de şikayet ve dava ortadan kalkacağı gibi , hesap sahibi hakkında verilen hüküm de tüm sonuçlarıyla beraber ortadan kalkacaktır.

Maddenin 3. fıkrası ise çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasına ilişkin olup , Kişi, mahkûm olduğu adli para cezası tamamen infaz edildikten veya bu cezayı ödemediği için hakkında hapis uygulanıp serbest bırakıldıktan itibaren üç yıl ve her hâlde yasağın konulduğu tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra, hükmü veren mahkemeden çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasını isteyebilir;

mahkemenin vereceği karara itiraz edebilir. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasına ilişkin karar kesinleştiğinde, yasağın kaldırıldığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına 5 inci maddenin sekizinci fıkrasındaki usullere göre bildirilir ve ilân olunur. Maddedeki 10 yıllık uzun süre kanımızca infaz gerçekleşme bile kişiye hakkındaki yasaklılık hükmünü kaldırmak için imkan tanımaktadır.

DİĞER CEZA HÜKÜMLERİ

MADDE 7- (1) Tacirin ticarî işletmesiyle ilgili iş ve işlemlerinde, tacir olmayan kişinin çek defterini kullanarak çek düzenleyen ve düzenleyen kişi altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Tacir olmayan kişiye tacir kişiye verilmesi gereken çek defteri veren banka görevlisi hakkında elli günden yüzelli güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

(3) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasındaki yükümlülüğe aykırı olarak bankaya gerçek dışı beyanda bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Beyanname almadan veya beyannameye rağmen, hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı bulunan kişiye veya bu kişinin yönetim organında görev yaptığı veya temsilcisi ya da imza yetkilisi olduğu tüzel kişiye çek defteri veren banka görevlileri elli günden yüzelli güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Kısmen veya tamamen karşılığı bulunmayan çekle ilgili olarak, talebe rağmen, karşılıksızdır işlemi yapmayan banka görevlisi, şikâyet üzerine bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(5) Karşılığı tahsil edilmek üzere bankaya ibraz edilen çekin karşılığının hesapta mevcut olmasına rağmen, hamile ödemede bulunmayan ya da bankanın kanunen ödemekle yükümlü olduğu miktarı hamile ödemeyen banka görevlisi, şikâyet üzerine bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(6) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi, buna rağmen çek düzenlerse, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(7) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi adına çek hesabı açan banka görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(8) Çek defteri basmaya veya bastırmaya kanunen yetkili kılınanlar dışında çek defteri basanlar ve bastıranlar iki yıldan beş yıla kadar hapis ve binbeşyüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

(9) Hamiline çek defteri yaprağını kullanmadan hamiline çek düzenleyen kişi, bu aykırılığı içeren her bir çekle ilgili olarak, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(10) 2 nci maddenin, sağlanması ve saklanması gereken bilgi ve belgelere ilişkin hükmüne aykırı hareket edilmesi veya çekin karşılıksız çıkması dolayısıyla hamili tarafından talep edilmesi üzerine düzenleyicinin banka kayıtlarındaki adreslerinin kendisine verilmemesi hâlinde, ilgili bankaya Cumhuriyet savcısı tarafından beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

AÇIKLAMA

7. Maddede çeklerle ilgili karşılıksız çek keşidesi suçu dışındaki suç ve cezalar düzenlenmiştir. Maddeler gayet açık olduğundan aslında aşağıda bir nevi tekrarını yapmaktayız.

Maddenin 1. fıkrası ticari işletmeyle ilgili işlemlerde , tacir çeki kullanmayan tacir borçluya ve bu tacirden esnaf çeki alan alacaklıya 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası uygulanacağı düzenlenmektedir. Kanundaki birçok maddeyle beraber bu maddenin de “ Tacir , tacir çeki kullanır . “ kuralını oluşturmak ve korumak için konulduğu söylenebilir. Genel olarak kanun irdelendiğinde , tacir olmaya yeni bir sonuç daha eklendiği söylenebilir : “ Tacir , tacir çeki kullanır. “ Fıkra hükmüne gelince , korunmaya çalışılan kural anlaşılrsa da bir

tacirin ödemelerini nakit ve tacir çeki ile yapmasını zorlamak , hukuken ve fiilen ne kadar mümkündür ? Nihayetinde tacir de , mali olarak sıkıştığı zaman tacir olmayan kişilerden nakit yahut çek alabilir. Ticari hayat-taki ilişkilere sekte vuracak bu hükmü bu açıdan pek de yararlı bulamıyoruz.

Maddenin 2. fıkrası ise , tacir olmayan kişiye tacir kişiye verilmesi gereken çek defteri veren banka görevlisi hakkında elli günden yüzelli güne kadar adli para cezasına hükmolunacağını düzenlemektedir.

Maddenin 3. fıkrası ise kanunun önemli hükümlerinden bir tanesi. Fıkraya göre , 2 nci maddenin üçüncü fıkrasındaki yükümlülüğe aykırı olarak bankaya gerçek dışı beyanda bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Beyanname almadan veya beyannameye rağmen, hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı bulunan kişiye veya bu kişinin yönetim organında görev yaptığı veya temsilcisi ya da imza yetkilisi olduğu tüzel kişiye çek defteri veren banka görevlileri elli günden yüzelli güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (2. Maddenin 3. fıkrası hükmü şöyledir : Çek hesabı ilgilinin, vekilin veya yasal temsilcisinin imzası olmadan açılmaz. Çek hesabı açılmasını veya mevcut çek hesabından çek defteri verilmesini isteyen kişi, her defasında tacir veya esnaf ve sanatkâr olup olmadığı ve kendisi hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı bulunmadığı hususunda bankaya yazılı beyanda bulunur. Tüzel kişiler adına verilecek beyannameye ayrıca, tüzel kişinin yönetim organında görev yapan, temsilcisi olan veya imza yetkilisi olan kişilerin çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı bulunmadığı belirtilir.)

Maddenin 4. fıkrası ; Kısmen veya tamamen karşılığı bulunmayan çekle ilgili olarak, talebe rağmen, karşılıksızdır işlemi yapmayan banka görevlisinin , şikâyet üzerine bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağını öngörmektedir.

Maddenin 5. fıkrası ; Karşılığı tahsil edilmek üzere bankaya ibraz edilen çekin karşılığının hesapta mevcut olmasına rağmen, hamile ödemede bulunmayan ya da bankanın kanunen ödemekle yükümlü olduğu miktarı hamile ödemeyen banka görevlisinin, şikâyet üzerine bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağını öngörmektedir.

Maddenin 6. fıkrası ; Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişinin, buna rağmen çek düzenlerse, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağını düzenlemektedir.

Maddenin 7. fıkrası ; Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi adına çek hesabı açan banka görevlisinin, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağını öngörmektedir.

Maddenin 8. fıkrası ; Çek defteri basmaya veya bastırmaya kanunen yetkili kılınanlar dışında çek defteri basanlar ve bastıranların iki yıldan beş yıla kadar hapis ve binbeşyüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılacağını öngörmektedir.

Maddenin 9. fıkrası ; Hamiline çek defteri yaprağını kullanmadan hamiline çek düzenleyen kişinin, bu aykırılığı içeren her bir çekle ilgili olarak, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağını düzenlemektedir. Bankacılar hakkındaki sembolik cezalara rağmen , bilmemekten kaynaklanacak bir hatayla oluşabilecek , böylesine uydurulmuş bir suçtan doğan cezanın 1 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmasını anlamak ise mümkün değildir. Devletin bu gibi suçlardan adli para cezası karşılığı gelir beklediğini düşünmekten başka bir şey gelmiyor aklımıza.

Maddenin 10. fıkrası ; 2 nci maddenin, sağlanması ve saklanması gereken bilgi ve belgelere ilişkin hükmüne aykırı hareket edilmesi veya çekin karşılıksız çıkması dolayısıyla hamili tarafından talep edilmesi üzerine düzenleyicinin banka kayıtlarındaki adreslerinin kendisine verilmemesi hâlinde, ilgili bankaya Cumhuriyet savcısı tarafından beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verileceğini öngörmektedir.

HESABEN ÖDEME

MADDE 8- (1) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, çeklerin banka şubeleri arasında hesaben ödenmesini sağlayacak tüzel kişiliği haiz sistemi kurmaya ve gözetimi altında yürütmeye yetkilidir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, bu yetkiyi uygun göreceği başka bir kuruluş aracılığıyla da kullanabilir.

(2) Hesaben ödeme sisteminin kuruluş ve işleyişi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca çıkarılacak ve Resmî Gazetede yayımlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

(3) Yönetmelikte belirtilen esaslar çerçevesinde çeklerin fizikî olarak ibraz edilmeksizin sadece çek bilgileri üzerinden bankalararası takas odaları aracılığı ile elektronik ortamda muhatap bankaya gönderilerek işlem görmesi, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 710 uncu maddesine göre takas odasına ibraz hükmündedir.

(4) Takas odaları aracılığıyla ibraz edilmiş çekler için, 3 üncü maddenin üçüncü fıkrasında belirlenen sorumluluk miktarı dâhil, kısmî ödeme yapılmaz. Bu durum, muhatap bankanın sorumluluk tutarını ödeme yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Ancak, takas odaları aracılığıyla ibraz edilen çekin, hesapta yeterli karşılığının olmadığı belirlenmesi hâlinde muhatap banka tarafından, hesapta bulunan kısmî karşılık tutarı, çeki ibraz eden hamil lehine onbeş gün süreyle bloke edilir.

AÇIKLAMA

Madde genel olarak hesaben ödeme sisteminin kurulması ve işleyişine ilişkin hükümler getirmekle beraber , maddenin 3. fıkrasına göre ; çeklerin fizikî olarak ibraz edilmeksizin sadece çek bilgileri üzerinden bankalararası takas odaları aracılığı ile elektronik ortamda muhatap bankaya gönderilerek işlem görmesi, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 710 uncu maddesine göre takas odasına ibraz hükmünde sayılıyor.

Maddenin 4. fıkrası ise takasa ibraz halinde kanuni sorumluluk miktarının ödenmesi ile ilgili . Buna göre , Takas odaları aracılığıyla ibraz edilmiş çekler için , sorumluluk miktarı dâhil, kısmî ödeme yapılmaz. Bu durum, muhatap bankanın sorumluluk tutarını ödeme yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Ancak, takas odaları aracılığıyla ibraz edilen çekin, hesapta yeterli karşılığının olmadığı belirlenmesi hâlinde muhatap banka tarafından, hesapta bulunan kısmî karşılık tutarı, çeki ibraz eden hamil lehine onbeş gün süreyle bloke edilir. Bu fıkra hükmünden anlaşıldığı kadarıyla , takasa ibrazda sorumluluk miktarı ödenmeyecek veya hesaba geçirilmeyecektir. Ancak , 4. maddede öngörülen 15 günlük süre içinde hamil , çeki banka şubesine ibraz ile kısmi ödemeyi alabilecektir. Takasa verilen çeklerin bazen haftalarca geri alınmadığı düşünüldüğünde , bu 15 günlük sürenin de bankaları korumak ve kollamaktan başka bir amacı olmadığı söylenebilir. Ancak bu hükümdeki 15 günlük süre çekin takasa ibraz için teslim edildiği bankadan geri alındığı tarihten itibaren 15 gün şeklinde uygulanırsa daha güzel ve gai bir pratik elde edilmiş olacaktır.

YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILAN MEVZUAT

MADDE 9- (1) 19/3/1985 tarihli ve 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun ile 26/2/2003 tarihli ve 4814 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunun geçici 1 ilâ geçici 5 inci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

AÇIKLAMA

Bu kanun ile 3167 sayılı kanun , geçici maddeleriyle beraber tamamen yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİŞ HÜKÜMLERİ

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bankalar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde, 2 nci maddeye göre yayımlanacak tebliğde belirlenen esaslara uygun olarak yeni çek defterleri bastırırlar.

(2) Bankalar, 1/7/2010 tarihine kadar müşterilerine yeni çek defterlerini verir ve ellerindeki eski çek defterlerini imha ederler.

(3) Bankaların müşterilerine verdikleri eski çek defterleriyle ilgili olarak, 3167 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam olunur . 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 7 nci maddesi hükmü saklıdır.

(4) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar 3167 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinde tanımlanan suçtan dolayı açılmış olan davalar bakımından asliye ceza mahkemesinin görevi devam eder.

(5) 31/12/2011 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir.

(6) Bu Kanunun 5 inci maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca yapılacak bildirimler, 1/7/2010 tarihine kadar yazılı ortamda yapılabilir.

(7) Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 3167 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi uyarınca kurulmuş olan Bankalararası Takas Odaları Merkezi, bu Kanunun 8 inci maddesinde öngörülen tüzel kişiliği haiz sistem kuruluncaya kadar faaliyetlerine devam eder ve yeni kurulacak tüzel kişiliğe herhangi bir işleme gerek kalmaksızın devrolunur. Yeni kurulacak tüzel kişilik bu devir nedeniyle doğacak her türlü vergi, resim, harç ve fondan muaftır.

AÇIKLAMALAR

Maddenin 1. ve 2. fıkrasına göre kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1 ay içinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınınca 2. maddeye göre bir tebliğ yayınlanır . Bankalar 1/7/2010 tarihine kadar bu tebliğe göre çek defterlerini bastırmak , müşterilerine yeni çek defterlerini vermek ve ellerindeki eski çek defterlerini imha etmekle yükümlüdürler.

Maddenin 3. fıkrasına göre ; Bankaların müşterilerine verdikleri eski çek defterleriyle ilgili olarak, 3167 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam olunur . 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 7 nci maddesi hükmü (zaman bakımından uygulama) saklıdır. Bu saklı hükme göre , yeni kanunda çek defterini iade etmemek suç olmadığına göre , çek defterinin iade edilmemesi ile ilgili yargılamaların da sona ermesi icap edecektir.Aynı zamanda , eski çek defterlerinden kesilen çekler için ÇEK TAZMİNATI istenebileceği gibi , bankalar da ödedikleri SORUMLULUK MİKTARLARI için şikayette bulunabileceklerdir. Yine aynı minvalde , eski çek defterlerinden kesilen çeklerle ilgili olarak , ibrazdan sonra sorumluluk miktarı için bankalara başvuru yapılabilecektir.Eski çek defterlerinden kesilen çekler için çek miktarınca idari para cezası kesilmesi uygulaması da devam edecektir.

Maddenin 4. fıkrası ile kanunun yürürlüğe girdiği 20/12/2009 tarihine kadar karşılıksız çek keşidesi nedeniyle açılan davalarda asliye ceza mahkemelerinin yetkisi devam edecektir. 20/12/2009 tarihinden sonra açılacak davalarda ise , davaya konu çekler 3167 sayılı kanuna göre basılan çek defterlerinden kesilen çekler dahi olsa görevli mahkeme sulh ceza mahkemesi olacaktır.

Maddenin 5. fıkrası ile “ 31/12/2011 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir “ hükmü getirilmiştir. Bu hükümle daha önce 3167 Sayılı çek kanununa geçici 2. madde olarak 31/12/2009’ a kadar getirilen İBRAZ YASAĞI da 2 yıl uzatılmış olmaktadır.

GEÇİCİ MADDE 2- (1) 3167 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinde tanımlanan suçtan dolayı, 1/11/2009 tarihi itibarıyla, haklarında soruşturma veya kovuşturma başlatılmış ya da kesinleşmiş bir hükümle mahkûm olan kişilerin;

a) Şikâyetçi ile belirledikleri miktarın belirli vadelerde ödenmesi hususunda anlaşmaya varmaları ve anlaşmanın bir nüshasının şikâyetçi veya yasal temsilcisi tarafından Cumhuriyet başsavcılığına veya mahkemeye verilmesi hâlinde, anlaşmada öngörülen süre kadar soruşturma veya kovuşturmanın durmasına, hükmün infazının ertelenmesine veya durdurulmasına karar verilir. Anlaşmaya varılmış olması, şikâyetçi bakımından şikâyetin geri alınması sonucunu doğurmaz.

b) Bu Kanunun 6 ncı maddesi hükmüne göre ödenmesi gereken miktarı belirli vadelerde ödeyeceğini taahhüt etmesi ve taahhütnamenin, kendisi veya yasal temsilcisi tarafından Cumhuriyet başsavcılığına veya mahkemeye verilmesi hâlinde, anlaşma aranmaksızın, taahhütnamede belirtilen süre kadar, soruşturma veya kovuşturmanın durmasına, hükmün infazının ertelenmesine veya durdurulmasına karar verilir. Bu durumda, ödeme süresi, taahhütnamenin yapıldığı tarihten itibaren iki yılı geçemez. Taahhütnamede yer alacak birinci yıl taksidi, borcun üçte birinden az olamaz. Taahhütnamenin bir örneği alacaklıya gönderilir.

(2) Birinci fıkrada yazılı anlaşma veya taahhütnamenin en geç 1/4/2010 tarihine kadar düzenlenmiş ve mercilerine verilmiş olması şarttır. Birinci fıkranın (b) bendinden yaralanan kişi, taahhütnamede belirttiği süre içinde şikâyetçi ile anlaşmaya varması ve bu anlaşmanın bir nüshasının şikâyetçi veya yasal temsilcisi tarafından mercilerine verilmiş olması hâlinde, aynı fıkranın (a) bendi hükmünden yararlanır

(3) Soruşturma veya kovuşturmanın durması hâlinde dava zamanaşımı; hükmün infazının ertelenmesi veya durdurulması hâlinde ise ceza zamanaşımı işlemez.

(4) Anlaşmanın gereği gibi ifa edilmiş veya bu Kanunun 6 ncı maddesi hükmüne göre ödenmesi gereken miktarın ödenmiş olması hâlinde; kovuşturmaya yer olmadığına, davanın düşmesine veya hükmün bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasına karar verilir.

(5) Şikâyetçinin başvurusu üzerine, anlaşma veya taahhüde uyulmadığının tespiti hâlinde, soruşturmaya, kovuşturmaya veya hükmün infazına devam edilir.

(6) Soruşturma veya kovuşturması durdurulan ya da hükmün infazı ertelenen veya durdurulan kişi hakkında Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan adli kontrol tedbirine karar verilebilir.

AÇIKLAMA

Kanunun geçici 2. maddesi , aslında kanundan daha çok zikredilen af maddesi.

Maddenin 1. fıkrasında da görüleceği üzere , karşılıksız çek keşidesi nedeniyle hakkında SORUŞTURMA, KOĞUŞTURMA dosyası yahut KESİNLEŞMİŞ MAHKUMİYET HÜKMÜ bulunan kişiler bu madde hükmünden yararlanabilecekler. Her ne kadar basında sadece içerdekileri çıkaracağı umulan bu kanunun , aslında 1/11/2009 tarihi itibarıyla dosyası savcılıkta bulunan (soruşturma aşamasında olan) kişilere de uygulanacağı yadsınamaz bir gerçektir.

1. Maddenin a bendi mağdurlara sunulan imkanlardan anlaşmaya dayalı olanı . Bu bent hükmünden yararlanmak için oluşması gereken şartlar ise şöyle :

- Şikâyetçi ile karşılıksız çek keşide edenin belirli bir miktar üzerinde anlaşmaları ,
- Şikâyetçi ile karşılıksız çek keşide edenin belirledikleri miktarın belirledikleri vadelerde ödenmesi hususunda anlaşmaları ,
- Anlaşma metninin bir nüshasının şikâyetçi yahut vekili tarafından yetkili Cumhuriyet Başsavcılığına (soruşturma aşamasındaki dosyalar için) veya mahkemeye (koğuşturma aşamasındaki dosyalar yahut kesinleşmiş kararlı dosyalar için) verilmesi .

Bu şartların sağlanması halinde ANLAŞMADA ÖNGÖRÜLEN SÜRE KADAR soruşturma veya kovuşturmanın durmasına, hükmün infazının ertelenmesine veya durdurulmasına karar verilir.

Anlaşmaya varılmış olması, şikâyetçi bakımından şikâyetin geri alınması sonucunu doğurmayacaktır.

1. Maddenin b bendi ise mağdurlara sunulan kanuni ve kabul gerektirmeyen bir imkan . Bu bent hükmünden yararlanmak için gerekli şartlar ise şöyle :

- Karşılıksız çek keşide eden kişinin (hesap sahibinin) , Karşılıksız kalan çek bedelini, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı Kanuna göre ticarî işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte ödemeyi taahhüt etmesi ,
- Toplam ödeme süresinin taahhüt tarihinden itibaren 2 yılı aşmaması ve belirli vadeler içermesi ,
- Taahhütnamede yer alacak birinci yıl ödenmesi gereken taksidin , borcun üçte birinden az olmaması ,
- Taahhütnamenin, hesap sahibi , yasal temsilcisi yahut vekili tarafından Cumhuriyet başsavcılığına veya mahkemeye verilmesi .

Bu şartların sağlanması halinde ANLAŞMA ARANMAKSIZIN, taahhütnamede belirtilen süre kadar, soruşturma veya kovuşturmanın durmasına, hükmün infazının ertelenmesine veya durdurulmasına karar verilir.

Bu halde , taahhütnamenin bir örneği de alacaklıya gönderilir.

Maddenin 2. fıkrası ise 1. fıkranın a ve b bentlerindeki seçenekler arasında geçiş imkanı sunuyor . 2. fıkraya göre 1. fıkranın a ve b bentlerindeki seçeneklerden yararlanabilmek için a bendine göre hazırlanmış yazılı anlaşmanın yahut b bendine göre hazırlanan taahhütnamenin verilmesi ve hüküm doğurması için son tarih 1 NİSAN 2010 .

Maddenin 2. fıkrasının 2. cümlesi ise geçiş sistemini öngören bir hüküm. Bu hükme göre , 1. fıkranın b bendine göre taahhütname veren kişi , taahhütnamede öngörülen ödeme süresi içinde şikayetçi ile anlaşır ve şikayetçi / vekili tarafından anlaşmanın bir nüshası yetkili Savcılık yahut Mahkemeye verilirse , yazılı anlaşma hükümlerinden yararlanabilecektir. Aslında bu imkanın pek de rağbet edilecek bir yanı yoktur , zira 1. maddenin b bendi anlaşma ve kabul gerektirmeyen bir hüküm koyuyor. Ancak 2. maddenin 2. cümlesi şöyle bir imkan getiriyor : Bu hükümle beraber , 1. maddenin b bendine göre taahhütname verip , ilk yıl taksiti olarak mecburen ve tamamen ödenmesi gereken 1/3 oranındaki kısım ödenmezse ; bu hükümle borçlu sanığa , alacaklıyla anlaşması şartıyla 2. bir imkan daha sunulmuş oluyor.

Maddenin 3. fıkrasına göre , Soruşturma veya kovuşturmanın durması hâlinde dava zamanaşımı; hükmün infazının ertelenmesi veya durdurulması hâlinde ise ceza zamanaşımı işlemeyecektir.

Maddenin 4. fıkrasına göre , 1. fıkranın a bendine göre hazırlanan anlaşmanın gereği gibi ifa edilmiş olması veya b bendine göre hazırlanan taahhüt ile karşılıksız kalan çek bedelinin, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı Kanuna göre ticarî işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte ödenmiş olması hâlinde ; kovuşturmaya yer olmadığına, davanın düşmesine veya hükmün bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasına karar verilecektir.

Maddenin 5. fıkrasına göre , Şikâyetçinin başvurusu üzerine, anlaşma veya taahhüde uyulmadığının tespiti hâlinde, soruşturmaya, kovuşturmaya veya hükmün infazına devam edilecektir.

Maddenin 6. fıkrasına göre , Soruşturma veya kovuşturması durdurulan ya da hükmün infazı ertelenen veya durdurulan kişi hakkında adli kontrol tedbirine karar verilebilecektir. Kanaatimizce takdire bırakılarak uygulaması öldürülen bu hüküm , en azından hakkında kesinleşmiş mahkumiyet kararı bulunanlar için “ adli kontrol tedbirine hükmedilir “ şeklinde düzenlenseydi , belki kanunun amacına yaklaşılabilmiş olabilecekti. En azından , yurt dışı çıkış yasağı konulması uygun olurdu diye düşünüyoruz.

YÜRÜRLÜK

MADDE 10- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

YÜRÜTME

MADDE 11- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.